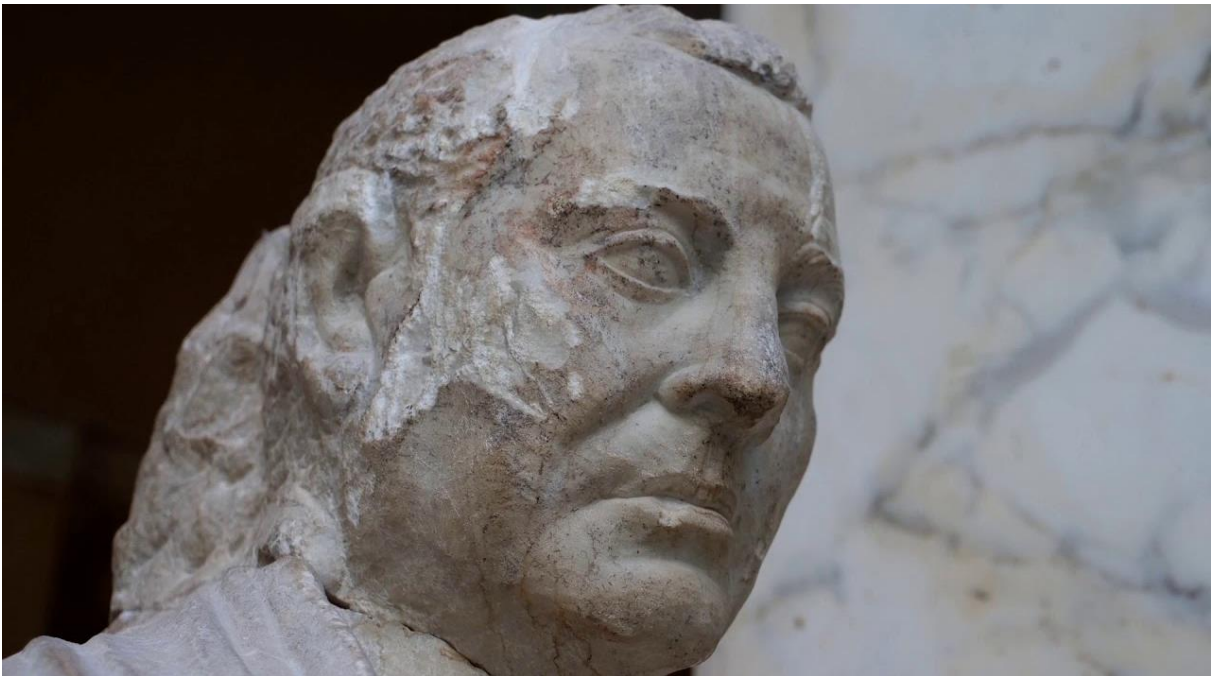

VÄRLDSKULTURMUSEERNA
THE NATIONAL MUSEUMS OF WORLD CULTURE

ROMERSKA REPUBLIKENS POLITISKA ÄMBETEN

FÖRDJUPNING TILL TEMATIK I DEN DIGITALA
LÄRPLATTFORMEN *ANTIKEN*

Grundskola åk 7-9, gymnasieskola och vuxenstuderande i ämnena
Historia, SO, Religion, Svenska och Bild

Romerska republikens politiska ämbeten

Konsulerna

Den synligaste nyheten i det republikanska regeringssystemet var att två folkvalda tjänstemän, *konsuler* (*consules*), övertog kungadömetts roll från och med år 509 f.v.t. Dessa hade tjänst om ett år i taget. De två konsulerna samregerande och kunde på så sätt övervaka varandra. Konsulen var den förnämsta ämbetsmannen. Det vill säga den högsta verkställande myndigheten inom det civila och militära väsendet, men också den rättskipande makten. Konsulerna valdes av folkförsamlingen och utnämndes av senaten. På ett sätt kan det sägas att Rom styrdes av senaten via konsulen eftersom denne innehade positionen som ordförande i både senaten och i folkförsamlingarna.

Senaten

Senaten bestod till en början av cirka 100 äldre aristokrater (*senes*). Antalet utökades senare till 300. Under en kort tid fanns till och med 500–600 senatorer. Alla var män ur de ledande överklassfamiljerna. De var utsedda på livstid. *Senaten* hade sina sammanträden i den så kallade *curian* som låg vid det stora torget Forum Romanum. En medlem av *senaten* kallades för *senator*.

Senatens viktigaste roll var att ge råd åt konsulerna. *Senaten* sammankallades av för att diskutera ett förslag eller rösta om det. På ett sätt var *senaten* ett rådgivande politiskt organ för folkförsamlingarna. Till en början saknade *senaten*

rätten att stifta lagar. Den hade däremot makten att stoppa förslag med sin *vetorätt* om det var så att folkförsamlingarna agerade mot *senatens* vilja.

Under tidens lopp ökade *senatens* inflytande och makt kraftigt. Mot slutet av republikens era (första århundradet f.v.t.) var *senaten* det dominerande forumet och den dominerande platsen för diskussion av politiska frågor. Man tog beslut gällande statsfinanser, religion, utrikespolitik eller krig.

Inom *senaten* fanns också en rangordning. Senatorerna hade en rangordning baserad på ämbetsår och släktträd. De med högst rang hade förtur i vissa diskussioner och omröstningar.

Att *senaten* ansågs representera det romerska folket uttrycktes i begreppet "SPQR," - *Senatus populusque Romanus* ("Senaten och det romerska folket"). Detta blev en vanlig beskrivning av republikens styre och samhällsform. Ofta uppvisad på mynt.

Folkförsamlingarna och deras funktioner

Sammanlagt fungerade fyra olika folkförsamlingar i republiken:

Comitia curiata

Comitia centuriata

Comitia tributa

Concilium plebis

Comitia curiata

Folkförsamlingen Comitia curiata var den äldsta av de fyra folkförsamlingarna och bestod främst av patricier från högaristokratiska familjer med gamla anor. Församlingen samlades endast när det var dags att tillsätta konsuler eller liknande politiska ämbeten.

Comitia centuriata

Ursprungligen hade församlingen Comitia centuriata militär bakgrund och var indelad i militära kategorier, *centurior*. Medlemmarna röstade efter ålder, förmögenhet och social klass. Möten sammankallades av en konsul (eller pretor) vid Marsfältet utanför Rom där samtliga romerska medborgare deltog. De mest välbärgade röstade först och kontrollerade verksamheten eftersom deras centurior var fler till antalet. De fattigaste plebejerna som röstade sist hade inga möjligheter att få fram sina förslag och få sina röster att betyda något.

Comitia tributa

I folkförsamlingen Comitia tributa röstade deltagarna enligt den stam (*tribus*) som de var knutna till. Stammen fungerade som ett slags geografiskt "folkbokföringsdistrikt" eller en valkrets. Fram till år 241 f.v.t. fanns det 35 stammar - fyra för stadsbor och 31 för landsbygden.

Uppslutningen i folkförsamlingen var öppen för samtliga romerska medborgare. Den påminde om folkförsamlingen i Athen, där de rika och

fattiga var jämställda. Man röstade "demokratiskt" med principen en röst per stam.

Senare indelades hela Italien upp i områden för de lokala stammarna utifrån tanken att varje individ bodde i sitt distrikt och där hade egendom. I praktiken kunde landsbygdens många folkbokföringsdistrikt (där bland annat de förmögna senatorerna var mantalsskrivna) rösta ned städernas distrikt med hantverkare och handelsmän eftersom rösterna räknades utifrån antalet centurior eller tribus, och inte utifrån individuell grund. Stamindelningen fortsatte att finnas kvar till kejsartiden och utgjorde grunden för rösträtt, deltagande i de politiska församlingarna, rekryteringen till den romerska armén, beskattningen och mantalsskrivningen (där en bodde).

I denna folkförsamling deltog alla romerska medborgare förutom patricierna. En konsul, pretor eller folktribun kunde sammankalla till möte. Mötesplatsen var antingen Forum Romanum, Forum Comitium eller Marsfältet. Församlingen hade som uppgift att välja lägre ämbetsmän som en *kvestor* eller *folktribun*. Under mellan och sen republikansk tid var Comitia tributa den viktigaste lagstiftande institutionen och fungerade som en slags domstol för de allra värsta brotten.

Concilium plebis

Concilium plebis hade inledningsvis formen av en mindre församling där endast plebejer röstade. Församlingen hade en rådgivande roll. Under åren växte dess utformning och makt. Inom församlingen valdes vanligtvis lägre statsämbetsmän som ediler, kvestorer eller folktribuner. Deltagarna samlades ofta vid Marsfältet eller Forum Romanum. Ofta avkunnades juridiska domar av olika slag.

Cursus honorum eller den romerska ämbetsmannabanan

Den romerska ämbetsmannabanan - ordningen för hur en politiker kunde göra karriär uppkom stegvis under sen republikansk tid. Mönstret och vägen uppåt på karriärstegen grundade sig i hur gammal man var och vilka förutbestämda tidsperioder som gällde för de olika politiska ämbetena. Den allmänna tanken var att den unge mannen etappvis skulle skaffa sig erfarenhet för att kunna söka högre romerska ämbeten och gå vidare på sin bana. För att försäkra sig om att den blivande politikern innehade tillräcklig erfarenhet av alla slag, ingick en tio år lång militär tjänstgöring innan den politiska ämbetsmannakarriären inleddes.

Högre ämbeten (*magistratus maiores*)

Konsulen var den högsta maktposition i freds- och krigstid. De två konsulerna var samman- kallare av folkförsamlingarna. De följdes av varsin personlig säkerhetsstyrka som bestod av tolv så kallade liktorer.

Befattningen *censor* var en hederspost för före detta konsuler. En censor höll i förteckning- arna gällande ägande och beskattning. De var två till antalet och höll även i folkbokföring och rösträttslistor, samt kontrollerade skyldigheten att göra krigstjänst.

En *pretors* uppgift låg inom rättskipning i juridiska frågor och administration ute i provinserna. Pretorerna var en till åtta stycken åt gången.

Lägre ämbeten (*magistratus minores*)

Till edilens (2–4 stycken) uppgifter hörde ordningsbevakning, livsmedelsförsörjning och offentliga skådespel.

Kvestorerna (4-20 stycken) fungerade till exempel som kassörer i Rom eller inom provinsförvaltningen. De kunde även assistera konsulen när denne var på resa eller ute i krig.

Folktribunerna (2–10 stycken) var representanter för plebejerna. De var talmän och ledare i Comitia tributa och hade som uppgift att förhindra maktmissbruk.